

ZENIT

Globala frågor och unga i fokus

Zenits favoritövningar

Innehåll

- Termometern **4**
- Heta stolen **5**
- Fyra hörn **6**
- Dina rättigheter — vilka ska bort? **7**
- Hiv-karusellen **8**
- Jämställdhet **9**
- Kvinnor och män i media **10**
- Genus: Vad är kvinnligt och manligt **10**
- Demokrati **10**
- Fattigdom **11**
- Ett steg framåt **12**
- Millenni målen **15**
- Medias bild av fattiga länder **16**
- Världen i media **16**
- Flyktingar och fördomar **17**
- Yttrandefrihet **18**
- Flyktingspelet **19**
- Pressfrihet i andra länder **20**
- Vem har gjort dina skor? **21**
- Vad betyder rättvisemärkt? **21**
- Länkar **22**

Globala frågor och unga i fokus

Zenit — Sidas globala forum för unga har de senaste tolv åren mött närmare 200 000 ungdomar för att diskutera globala frågor. Med hjälp av värderingsövningar har våra besökare fått ta ställning till frågor som fattigdom, rättvisa, jämställdhet och resursfördelning.

I Zenit City har elever fått lösa problem under nya förutsättningar. Zenit har hjälpt ungdomar som haft frågor om hur de ska engagera sig och ta sig ut i världen. Vi har haft workshops, seminarier, konserter, debatter med mera.

På Zenitsajten, zenit.sida.se, kan ni läsa artiklar från olika delar av världen. Ni kan spela våra webbspel, göra frågesport och få tips på länkar, engagemang och vägar ut i världen.

Zenit har framförallt mött unga i åldern 15–25 år. Vårt mål har varit att problematisera, nyansera och förklara bilden av omvärlden. Vi har jobbat med att förändra attityder, fördomar och att skapa engagemang.

Genom samtalet har vi mött ungdomars tankar och idéer. De har fått ta ställning, prata och bli lyssnade på. Vi har uppmärksammat frågor som rasism, jämlikhet, hiv/aids och rättvis handel.

Ungdomar är viktiga och det är globala frågor också. Vi hoppas att ni kan inspireras av våra övningar och metoder. Anpassa övningarna och frågorna till er undervisning.

Ni möter dem som är unga idag. Imorgon bygger de framtiden. Kom ihåg att världen går att förändra!

Det har varit inspirerande att träffa er lärare och era elever. Vi vet att ni gör ett bra jobb och hoppas ni kommer att fortsätta uppmärksamma internationella frågor i skolan.

Vi kommer att finnas kvar på webben under hela 2008 och en bit in på 2009. Därefter flyttas mycket av materialet över till sida.se i samband med att Sida lanserar en ny hemsida. På sida.se kan ni också hitta denna lärarhandledning. Se även länkarna vi tipsar om sist i denna broschyr.

Tack för oss!

Zenit

Shajeeva U Abeydeera jobbar för homosexuellas rättigheter i Sri Lanka. Foto: Zenit

TID | 10–20 minuter.

SYFTE | Alla ska ta ställning och argumentera.
Alla får prata och bli lyssnade på.

Termometern

Instruktion: Förklara för gruppen att det ligger en termometer på golvet. Den sträcker sig från en sida av rummet till den andra. Utse någon i gruppen att bestämma på vilken sida det är varmt och på vilken sida det är kallt.

Den varma sidan är för de som håller med. Den kalla sidan är för de som inte håller med. Låt deltagarna ställa sig på den grad som motsvarar vad de tycker. Låt sedan någon eller några berätta varför de ställde sig just där.

Påminn också om att det är tillåtet att byta åsikt under övningen.

Be sedan några elever från varje läger förklara varför de har valt att stå där. Vad tänker du? Varför står du där? Var öppen för diskussion.

Exempel

Världen är rättvis.

Jag har varit i ett fattigt land.

Det finns fattigdom i Sverige.

Det är rätt att ge bistånd till diktaturer.

Det är bra att Sverige ger militärt bistånd.

Jag kan göra världen bättre.

Reaktioner hos eleverna under en värderingsövning i Uva Shakti, Sri Lanka. Foto: Zenit

TID | 10–20 minuter.

SYFTE | Alla ska ta ställning och argumentera.
Alla får prata och bli lyssnade på.

Heta stolen

Instruktion: Placera stolar i en ring. Det ska vara en stol mer än antal deltagare om det bara är en som vill byta plats.

Du läser upp ett påstående. De som håller med reser sig upp och byter plats. De som inte håller med sitter kvar. Om någon är tveksam kan de ställa sig upp. Ledaren sitter ner under hela övningen.

När alla satt sig kan du fråga några från varje läger varför de bytt plats eller sitter kvar.

Exempel

Jag har varit i ett fattigt land.

Fattiga länder får skylla sig själva.

Jag har makt.

Jag kan göra världen bättre.

Jag kan säga vad jag vill, när som helst och var som helst.

Min skola är demokratisk.

Att vara med i en studentorganisation är yttrandefrihet.

Min yttrandefrihet begränsas i Sverige.

Jag utnyttjar min yttrandefrihet varje dag.

Demokrati och yttrandefrihet är samma sak.

Demokrati är viktigt i min vardag.

Det är mer intressant att läsa om våld än om fredliga metoder i tidningen.

Demokrati kan skapas med odemokratiska metoder.

Om länder inför demokrati blir de rika.

Om länder inför demokrati kommer det bli jämställt.

Det är fel att ge bistånd till diktaturer.

Zenitinformator håller i värderingsövning
i San Juan de Nepomuceno, Colombia, Januari 2007.

TID | 10–20 minuter.

SYFTE | Alla ska ta ställning och argumentera.
Alla får prata och bli lyssnade på.

Fyra hörn

Instruktion: Dela in rummet i fyra hörn som representerar fyra olika svar. Eleverna väljer ett svar och ställer sig i det hörn som motsvarar svarsalternativet. Det är viktigt att ha ett öppet hörn där andra åsikter kan komma fram.

Diskutera sedan varför de har ställt sig i respektive hörn. Påminn gärna om att alla åsikter är tillåtna.

Varför är en del länder fattiga?

1. På grund av ledarna
2. Folket
3. Historia
4. Eget svar

Vems ansvar är det att stoppa fattigdom?

1. Politiker (som USA:s president eller FN:s generalsekreterare)
2. Stora företag
3. De fattiga själva
4. Eget svar

Varför ska vi ge bistånd?

1. Vi är snälla
2. Det är vår skyldighet
3. Vi tjänar själva på det
4. Eget svar

Ska alla fattiga länder ha rätt till bistånd?

1. Ja
2. Nej, bara de som är demokratier och respekterar mänskliga rättigheter
3. Nej, fattiga länder måste lösa sina egna problem
4. Eget svar

Hur kan vi göra världen bättre?

1. Alla individer måste ta sitt ansvar
2. Genom institutioner som riksdagen, EU och FN
3. Genom att arbeta med organisationer och folkrörelser
4. Eget svar

Vilken fråga är viktigast för en bättre värld?

1. Jämställdhet
2. Miljö
3. Demokrati
4. Eget svar

Hur kan vi göra världen mer jämställd?

1. Bekämpa fattigdomen då löser sig jämställdhetsproblemen av sig självt
2. Se till att staten stiftar lagar som skyddar kvinnors rättigheter
3. Informera kvinnor om vilka rättigheter de har
4. Eget svar

Vad är viktigast för demokratin?

1. Yttrandefrihet
2. Fria val
3. Att lagar och regler efterföljs
4. Eget svar

Vems ansvar är det att ta hand om flyktingar?

1. Det egna landet
2. FN
3. Rika länder
4. Eget svar

Din stad och familj blir attackerade av en väpnad grupp. Vad gör ni?

1. Flyr till några släktingar i en annan stad
2. Stannar kvar och försvarar huset
3. Går med i hemvärnet
4. Eget svar

TID | 15–25 minuter.

SYFTE

Att få gruppen att diskutera innehållet i demokrati. Övningen ska få eleverna att ta ställning till etiska frågor om rättigheter som vi tar för givet.

Dina rättigheter — vilka ska bort?

Instruktion: Dela in eleverna med 3–4 i varje grupp.

Ge gruppen fem minuter att välja bort fyra rättigheter:

1. Rätten att gå i skola.
2. Rätten att äta dig mätt.
3. Rätten att utöva den religion du vill.
4. Rätten att tala ditt eget språk.
5. Rätten att söka skydd i ett annat land vid behov.
6. Rätten att vara med i en förening och demonstrera.
7. Rätten att ha ett arbete med en lön du kan leva på.
8. Rätten att få vila, fritid och semester.
9. Rätten att inte bli diskriminerad på grund av kön, religion, ursprung, sexuell läggning, handikapp.
10. Rätten att inte utsättas för tortyr.
11. Rätten att säga och tycka vad du vill.
12. Rätten att få rösta.
13. Rätten att ha tillgång till sjukvård.
14. Rätten att ha ett eget hem.
15. Rätten att lyssna på vilken musik du vill.
16. Rätten att bära de kläder du vill.
17. Rätten att utbilda dig till det du vill.
18. Rätten att vara ihop med vem du vill.

Diskutera

- a) Finns det rättigheter som är lättare att stryka?
- b) Hur resonerade ni när ni valde bort vissa rättigheter?
- c) Kunde ni enas?
- d) Vad blir konsekvenserna av att stryka rättigheter?
- e) Försök beskriva så tydligt som möjligt hur det är att leva i ett land som saknar de rättigheter ni tagit bort.

Ge gruppen fem minuter till att stryka ytterligare fyra rättigheter. Diskutera frågorna ovan igen.

Be nu alla grupper enas om vilka åtta rättigheter som ska bort.

Bandet Antidoto spelar Metallica covers i Soacha, Colombia. Foto: Zenit

TID | 10–15 minuter.

SYFTE | Detta är en rolig övning som kan få elever att fundera över hur hiv sprids och hur det påverkar människor.

Hiv-karusellen

Instruktion: Berätta att eleverna strax ska få ha sex med varandra – på låtsas. Be alla ställa sig i en ring axel mot axel. Du måste ha plats att gå på utsidan av ringen. Be alla blunda.

Gå långsamt runt ringen och berätta att två i gruppen har hiv. De klappar du två gånger på axeln. En har kondom. Den personen klappar du en gång på axeln. Nu kan du berätta fakta om hiv.

I världen finns 33 miljoner hivsmittade människor. Det är färre än för några år sen. 2/3 av alla hivpositiva bor i Afrika söder om Sahara. I Sydafrika är 18 procent hivpositiva. (5,7 miljoner). Antal hivpositiva har sjunkit (från 21 procent till 18 procent på fem år). På landsbygden har fler hiv än i städerna. Bland unga kvinnor sjunker antalet hivpositiva, även bland gravida kvinnor.

I Kapstaden har 9 av 10 tillgång till bromsmedicin. I Östra Kap får hälften av alla hivpositiva medicin. Bromsmedicin är dyrt på grund av patent. I Brasilien har de valt att strunta i patentregler och tillverkar egen billigare bromsmedicin för att alla med hiv ska få behandling.

Positiva exempel: Västafrika har färre hivpositiva än i södra Afrika. Vad beror det på frågar sig forskarna. Är det kultur? Är det religion? Nej, människor beter sig ungefär likadant. Men i Västafrika är de flesta muslimer och då är männen omskurna. Det är givetvis inget skydd mot hiv men du minskar avsevärt risken att sprida hivviruset. Därför har fler män i södra Afrika börjat att omskära sig. Men det är bara kondom som ger ett säkert skydd. Tillgången på bromsmedicin ökar. I södra Afrika har tillgången ökat med 8 gånger från år 2003 till 2005. Bromsmedicin når vart femte person globalt.

Nu kan ni öppna ögonen!

Nu ska jag visa hur ni har sex med varandra. Skaka hand med en person. (välj gärna en med samma kön som du för att minska laddningen!) De som är hivpositiva kittlar sin partner i handflatan med pekfingeret så att de andra inte ser. Låt dem skaka hand en stund så att många blir smittade.

Efter sexet: Hur många är hivpositiva? Upp med en hand!

Varför gör vi denna övningen? För att visa hur snabbt hiv kan spridas om det inte finns kondomer eller kunskap om hur sjukdomen sprids.

Vad händer när många får hiv? Medelåldern sjunker, färre kan jobba, mor- och farföräldrar får ta hand om barnbarnen när föräldrarna dör. I Sverige sprids klamydia snabbt bland ungdomar. (Hur många har fått sexualundervisning? Hur många har fått lära sig om hiv?) Uppgifterna om hiv är från Sydafrika 2008.

Sanyu Nkiinzi Kagwa från Straight Talk Radio i Uganda. Foto: Annica Otter

unaid.org

TID | 30–60 minuter.

SYFTE | Att med fakta granska jämställdheten i Sverige och andra länder.

Jämställdhet

Jämför hur situationen är för kvinnor i olika länder. Hur jämställt är det i Sverige? Hur kan man arbeta för ökad jämställdhet i olika länder? (löner, kvinnor/män i parlament, kvinnor/män i media, våld mot kvinnor)

SCB:s lönedatabas: scb.se

Mediekritiskt nätverk med fokus på genus: alltarmojligt.se

Andelen kvinnor i parlament i världens alla länder: ipu.org/wmn-e/classif.htm

Diskutera

Varför ser det ut som det gör?

Kan vi påverka kvinnors situation?

Hur?

Colombo, Sri Lanka 2006. Foto: Zenit

TID	30–60 minuter.	SYFTE	Att se om medias skildring är könsneutral.
-----	----------------	-------	--

Kvinnor och män i media

Samla en veckas uppsättning av en eller två nyhetstidningar. Be eleverna räkna hur många artiklar som män respektive kvinnor förekommer i. Intervjupersoner, personer på foton, experter, politiker, chefer. För att tydligt illustrera kan eleverna sätta upp artiklarna på väggen. Alla kvinnor i en spalt och alla män i en annan.

Diskutera

Varför är det fler män än kvinnor som syns i media?

Kan vi påverka medierna?

Hur?

TID	15–30 minuter.	SYFTE	Att synliggöra våra bilder av genus. Att särskilja det biologiska och sociala könet/genus.
-----	----------------	-------	--

Genus: Vad är kvinnligt och manligt?

Be eleverna fundera individuellt på vad som är typiskt manligt respektive kvinnligt. Be dem skriva ner egenskaperna på en post-it-lapp. En egenskap per lapp. När de är klara kan du sätta upp lapparna på väggen. Du behöver två rubriker med två kolumner under varje:

Manligt: 1. biologisk, 2. social. **Kvinnligt:** 1. biologisk, 2. social. Sedan sätter du varje lapp där den passar. T ex: långt hår på kvinnor är socialt betingat. Skägg på män är biologiskt betingat.

Diskutera

Hur stor andel är biologiska respektive sociala egenskaper?

Varför har vi dessa bilder av kvinnor och män?

Kan vi påverka det?

Hur?

TID	10–30 minuter.	SYFTE	Att fördjupa bilden av demokrati och beslutsfattande.
-----	----------------	-------	---

Demokrati

Är det alltid demokratiskt när majoriteten bestämmer? Går det att bestämma på ett annat sätt än att rösta?

Akvariemodellen

Dela in gruppen i flera smågrupper med 4–6 elever per grupp. Varje grupp utser en person som ska börja diskutera. De sätter sig på stolar eller på golvet i en liten ring. De andra sitter i en större ring runt om. Enbart de i den inre ringen får tala. När någon i den yttre ringen vill säga något så byter de plats med personen i den inre ringen.

Detta är en metod för att alla ska kunna delta i en diskussion och för att alla ska kunna diskutera sig fram till konsensus. Det kräver en del tid och träning men fungerar!

TID | 15–60 minuter.

SYFTE | Att problematisera begreppet fattigdom.

Fattigdom

Låt eleverna diskutera fattigdomsbegreppet. Enligt en definition är du extremt fattig om du tjänar mindre än en dollar om dagen. 1,25 dollar och 2 dollar om dagen är andra sätt att mäta vilka som är fattiga.

Ett annat sätt att se fattigdom är att inte kunna tillfredsställa sina grundläggande behov som mat, boende, sjukvård etc. Ytterligare en definition av fattigdom är brist på makt, möjligheter och resurser att kunna påverka sitt liv.

Diskutera

Är det skillnad på att vara fattig i Sverige och Uganda?

Varför finns fattigdom?

Varför blir ett land fattigt?

Hur ska vi utrota fattigdomen?

Vad är viktigast för att utrota fattigdom?

Är det okej att prioritera bort mänskliga rättigheter för att istället arbeta med hälsa och utbildning?

gapminder.org

mdgmonitor.org

TID | 15–45 minuter.

SYFTE | Att bredda perspektivet på fattigdom och att skapa större förståelse genom rollspel.

Ett steg framåt

Instruktion: Skriv ut lappar med roller som representerar olika typer av människor med olika bakgrund, nationalitet, kunskap, kulturella erfarenheter, resurser.

Exempel på karaktärer

1. Du är asylsökande från Afghanistan. För en vecka sedan fick du avslag på din asylansökan och du måste lämna Sverige inom en månad.
2. Du är nationalekonom och jobbar på en bank. Du är beroende av kokain.
3. Dina föräldrar flydde från Burma för tjugo år sedan. Du är född i Sverige och är 20 år.
4. Dina föräldrar flydde från Nigeria för tio år sedan. Du är svensk medborgare och är 15 år.
5. Du är dotter till en svensk bankdirektör och går på universitetet.
6. Du är rom från Kosovo och har inte gått ut grundskolan. Du kan varken läsa eller skriva särskilt bra.
7. Dina föräldrar flyttade till Sverige från Spanien för tjugo år sedan. Du är född i Sverige och är 18 år.
8. Du kommer från en jägarfamilj i Norrbotten och har hoppat av gymnasiet.
9. Du är en 15-årig tjej från landsbygden i Tanzania. Dina föräldrar är bönder och du är gravid.
10. Du är en kille på 17 år från Rio de Janeiro, Brasilien. Dina föräldrar är professorer på universitetet.
11. Du är från landsbygden i Kambodja och är i Thailand för att söka jobb. Du har inte gått ut grundskolan.
12. Du är dalit, kastlös, från Bihar i Indien. Du går på universitetet och har konverterat till buddhism.
13. Du är uteliggare i Ryssland och är beroende av heroin. Du är hivpositiv.
14. Du är 20 år och kommer från centrala Kapstaden. Dina föräldrar är färgade och jobbar som advokater. Du går på universitetet.
15. Du är en vit amerikan som just har blivit av med ditt jobb. Dina föräldrar är rika.
16. Du är 16 år och är född på Kuba. Du har bostad, utbildning, jobb och gratis sjukvård men varken jobb eller pengar.
17. Du är född i Sverige men dina föräldrar kommer från Iran. Du är 17 år och din pappa kör buss och din mamma är städerska. Båda är akademiker.
18. Dina föräldrar kommer från Finland men du är född och uppvuxen i Sverige. Du är 15 år.
19. Du jobbar på ett bananplantage i Honduras. Du har inte gått ut grundskolan. Du funderar på att gå med i facket men har hört att det kan bli problem.
20. Du är en kinesisk juriststudent som drömmer om att bli advokat. Du är människorättsaktivist och har just startat en egen blogg.

Dela ut lapparna. Enbart mottagaren får läsa på sin egen lapp. Deltagarna behöver nu tid att tänka sig in i sin roll. Vem är personen som jag spelar? →

Kapstaden sett från de muslimska kvarteren Boo Kaap. Foto: Zenit

TID	15–45 minuter.	SYFTE	Att bredda perspektivet på fattigdom och att skapa större förståelse genom rollspel.
-----	-----------------------	-------	---

Be alla blunda och fundera på följande frågor (alla besvarar frågorna tyst för sig själva):

Var är du född?
 Hur bodde du när du var liten?
 Med vem bodde du?
 Vilken skola gick du i?
 Vem var din första kärlek?
 Vad tycker du om att göra på fritiden?
 Hur ser du ut?

Nu ska deltagarna ställa sig längs en rak linje med axlarna mot varandra. Det är viktigt att det finns gott om plats att gå framåt. Alla startar längs samma linje. Du kan till exempel dra paralleller till att vi alla föds lika. Enligt FN:s deklaration om mänskliga rättigheter är vi lika mycket värda oavsett hudfärg, ursprung, religion m m.

Läs upp påståenden. Den person som tycker att påståendet stämmer in på deras roll, tar ett steg framåt. De andra står kvar.

Exempel

Om du behöver hjälp av samhället så vet du att andra litar på dig och att du får den hjälp du behöver.
 Du känner att media speglar din verklighet.
 Du kan shoppa kläder minst en gång i månaden.
 Du är inte orolig för dina barns framtid.
 Du vill och kan rösta.
 Du tänker att det inte finns några hinder för dina drömmar, bara du försöker tillräckligt mycket.
 Du känner att du får älska vem du vill och visa din kärlek till den personen öppet.
 Du är inte rädd för att bli trakasserad på gatan.
 Du är inte rädd för att bli stoppad av polis på gatan.
 Du har råd att åka på semester minst en gång per år.
 Du har eller kommer att plugga vidare efter gymnasiet.
 Du behöver inte tänka på priset på varorna du köper när du handlar mat.
 Du får uppskattning och användning för din utbildning och erfarenhet.
 Du känner att du kan bidra till det svenska samhället. Du känner människor med makt.

Resultatet kommer att bli att en del elever går fler steg än andra. Diskutera varför vissa har flyttat sig långt och andra kort.

Hur kändes det att komma längst fram eller längst bak?
 Är det såhär i verkliga livet?
 Vilka länder kommer ni från?
 Kan länder ha olika förutsättningar, liksom människor?

Vilka slutsatser kan vi dra? (förutsättningar, vilja, attityder, osynliga hinder m m)

Efter diskussionen kan deltagarna stå på samma plats där de slutade. →

TID | **15–45 minuter.**

SYFTE | **Att bredda perspektivet på fattigdom och att skapa större förståelse genom rollspel.**

Fortsätt med följande påståenden:

Du har stor kunskap och förståelse om hur utsatta människors liv ser ut

Du vet hur man kan påverka samhället

Du vet att världen är orättvis

Du skulle tjäna på att världen var mindre orättvis

Du tror att du kan göra världen till en lite bättre plats

De som kom längst bak i första omgången kanske kan ta ett steg framåt nu. Kändes det annorlunda nu?

Varför skulle inte de rika tjäna på att världen blev mer rättvis? (genusperspektiv)

Vilka slutsatser kan vi dra?

"If I were to sum up my view of the United Nations and its work today, it would be a spirit of principled pragmatism.

By virtue of its charter and its calling, the UN must be a voice of moral conscience in the world.

Part of that moral duty is to make good on the hopes and expectations vested in us – to deliver results."

Ban Ki-Moon, FN:s generalsekreterare

Skönhetsdrottningar i Zambrano, Colombia. Foto: Zenit

TID | 30–120 minuter.

SYFTE

Att lyfta fram konkreta exempel på fattigdomsbekämpning.
Att studera ett land, en region eller ett millenniemål.

Millenniemålen

År 2000 enades världens ledare om millenniemålen, åtta mätbara mål som syftar till att utrota fattigdomen. Fattigdomen har sjunkit i Östra Asien från 33 procent 1990 till 9,9 procent 2004. Den har alltså mer än halverats! 1990 hade var tredje person i Syd tillgång till rent vatten. I dag har hälften tillgång till rent vatten. I Nordafrika gick 1991 82 procent i grundskola. 2005 gick 95 procent i skolan.

Låt eleverna göra fördjupningsarbeten enskilt eller i grupp om millenniemålen. Välj ett land eller en region och jämför sedan hur det går med de olika millenniemålen. Låt eleverna jämföra fattigdomsproblematiken i olika länder utifrån orsaker, konsekvenser och lösningar.

mdgmonitor.org

millenniemalen.nu

undp.se

Diskutera

Varför har stora delar av Asien lyckats halvera fattigdomen men inte Afrika?

Hur stor andel av världens parlamentsledamöter är kvinnor respektive män?

Varför går 97 procent av barnen i Latinamerika i skolan men bara 70 procent i Afrika?

Vad krävs för att uppnå millenniemålen?

Skopje, Makedonien. Foto: Zenit

TID | 30–120 minuter.

SYFTE | Att granska och nyansera medias bild av fattiga länder.

Medias bild av fattiga länder

Be eleverna leta upp nyheter från ett land i Afrika, Latinamerika eller Asien. Först ska de ta fram några artiklar ur svenska medier, sedan ur inhemska.

tidningsfakta.se

Diskutera

Vad är det för skillnad på nyhetsvärderingen?

Varför?

Hur påverkar det vår bild av fattiga länder?

Kan vi lita på informationen i media?

Hur kan jag få en mer nyanserad bild av omvärlden?

Vad kan jag göra för att påverka bilden som media ger?

TID | 20–60 minuter.

SYFTE | Att granska och nyansera medias bild av fattiga länder.

Världen i media

Varifrån kommer våra bilder av världen? Låt eleverna undersöka vilka länder det rapporteras om i några vanliga dagstidningar. Tydliggör genom att klistra upp artiklarna på en världskarta.

Diskutera

Vilka länder och kontinenter får vi mest nyheter från?

Från vilka länder får vi inga nyheter alls?

Är det positiva eller negativa nyheter?

Hur kommer det sig?

Påverkar nyheterna vår bild av världen?

Vilka bilder har vi av omvärlden?

Hur ser andra länder på Sverige?

Fick du reda på något du inte visste förut?

Hur kan jag skaffa mig en bredare bild av omvärlden?

TID | 30–120 minuter.

SYFTE

Att skapa förståelse för flyktingars situation.

Att ta reda på mer fakta om flyktingars rättigheter och förutsättningar.

Flyktingar och fördomar

Läs FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 12–18.

manskligarattigheter.gov.se

Diskutera

- Vad kan få en människa att fly?
 - Vad skulle kunna få dig att fly?
 - Vad skulle du ta med dig?
 - Vem skulle du be om hjälp?
 - Finns det skillnader på hur samhället bör bemöta människor beroende på orsaken till att de flytt?
- Vilka skillnader finns i skydd och rättigheter för flyktingar och internflyktingar?
 - Vem/vilka bestämmer vem som är flykting/internflykting?
- Vem/vilka bör se till att människor som flyr inte får sina mänskliga rättigheter kränkta?
 - Hur fungerar det när någon flyr inom sitt eget land?
- Tycker du att Sverige tar sitt ansvar för de flyktingarna som finns i världen?
 - Hur behandlas flyktingar som kommer till Sverige?
 - Ta reda på fakta om flyktingmottagning!
- Hur tycker du att Sverige och EU borde arbeta med flyktingar och internflyktingar?
- Var tror du det finns flest flyktingar i världen?
 - Var tror du det finns flest internflyktingar i världen?
 - Varför?
 - Ta reda på fakta.

Fundera på

Vad tänker du på när du hör ordet säkerhet?

Finns det platser i Sverige där du känner dig osäker?

Om du bildat en klubb eller förening, vad skulle ni syssla med?

Vad skulle du behöva för att starta denna klubb eller förening?

Vad kan det finnas för orsaker till att inte våga berätta om något?

Diskutera

Har alla människor samma rättigheter?

Har ungdomar samma rättigheter som vuxna?

Har fattiga samma rättigheter som rika?

Har flyktingar samma rättigheter som medborgare?

Medför rättigheter några skyldigheter? Ge exempel.

Yttrandefrihet

Läs FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 19–21.

manskligarattigheter.gov.se

Diskutera

- Vad är yttrandefrihet för dig?
- Behöver vi yttrandefrihet i Sverige?
- När använder du dig av din yttrandefrihet?

Läs artiklarna 19–21

- Har fler av dessa med yttrandefrihet att göra?
- Diskutera på vilka sätt människors yttrandefrihet kan kränkas.
- Finns det situationer då yttrandefriheten i världen och/eller Sverige har begränsats de senaste åren?
- I vilka situationer har yttrandefriheten ökat under de senaste åren?

Vad tänker du?

Vem eller vad kan få dig att inte säga vad du tycker?

Vid vilka tillfällen skulle du låta bli att säga din åsikt?

Är det okej att inte tycka till?

Vad kan det finnas för orsaker till att inte våga berätta om något?

På vilket sätt kan radio vara ett bra sätt att uttrycka sin åsikt?

Om du fick göra ett radioprogram vad skulle det handla om?

Vad skulle du göra om du fick vara statsminister för en dag?

Vad engagerar dig?

Vad gör dig arg?

Vad skulle du kunna göra med ditt engagemang?

Tror du det går att förändra med musik?

Ge exempel på någon som har förändrat med musik.

På vilka andra sätt kan du påverka och förändra?

Hur kan du använda dig av din yttrandefrihet för att förändra något?

Ska människor alltid få säga vad de vill?

Även om de kränker andra?

Var går gränsen?

Finns det tillfällen då yttrandefriheten måste begränsas?

Wilmar Coldoba är musiker och internflykting från Soacha, Colombia. Foto: Zenit

TID | 10–20 minuter.

SYFTE

Att sätta sig in i en flyktings situation och vilka problem man kan ställas inför i konfliktdrabbade länder.

Flyktingspelet

Instruktion: Dela ut blanka papper och pennor till eleverna. Be dem att blunda när du berättar. Släck gärna lampan.

Berättelsen: (Du kan göra berättelsen mer eller mindre målande. Du kan ändra den för att göra den till din egen.)
Föreställ dig att du befinner dig i ett land långt, långt bort från Sverige. Du bor i en liten stad omringad av höga berg. Det är en underbar natur som omger dig.

Varje sommar är lång och varm. Vintrarna är korta men kalla med snö. Det är fantastiskt för du och din familj brukar åka upp till bergen och åka slalom och snowboard.

Du går i skolan. Ibland tycker du att det är jättekul och ibland är det ganska tråkigt. Du skulle vilja hålla på med andra saker. Spela fotboll, sjunga eller bara hänga med kompisar. Du funderar mycket över framtiden och undrar vad du ska göra efter skolan och så går dagarna.

Men det börjar hända något i ert land. Det börjar sakta och smyger sig på. Först märker du det på dina föräldrar som blir mer och mer oroliga för varje dag. Även du börjar följa nyheterna och inser att saker och ting börjar förändras. Det är en grupp i ert land som inte är nöjda med den politiska situationen. De vill ta över makten och är beredda att använda våld.

För varje dag rycker konflikten allt närmare. Och så en dag händer det. Din stad blir ockuperad och livet förändras. Du kan inte längre gå i skolan för då kan du bli skjuten.

I början känns det lite kul, nästan spännande, men snart är det inte alls roligt längre. Du får inte gå ut och spela fotboll. Du får inte träffa dina kompisar. Du får mest vara hemma och oroligt vänta tills dina föräldrar kommer hem. För de måste fortfarande gå till sina jobb. Du undrar om de kommer att komma hem oskadda.

Dagarna går, veckorna går, månader går, men ingenting förändras. Förutom att maten tar slut.

En dag knackar det på dörren. Det är en nära vän till familjen som har hittat en väg ut ur staden. Ni kan följa med om ni vill men ni vet inte vart. Och det är inte säkert att ni kan komma tillbaka.

Tänd ljuset och säg: Om ni bestämmer er för att följa med har ni en minut på er att bestämma vilka personer ni vill rädda. Vilka som ska fly ihop med er. Skriv ner namnen på de personer ni vill ha med er på pappret.

Efter en minut: Nu måste ni packa. Ni får en minut på att packa allt ni behöver med er på flykten. Tänk på att ni inte vet vart ni ska eller om ni kommer tillbaka.

Efter en minut: Nu är det dags att åka. Skynda er in i bilen. Sch! Var tysta! Tänk om någon upptäcker oss! Ni kommer fram till en buss utanför staden. Er vän ser inte alls nöjd ut. Alla får inte plats. Bara en av dem du vill ta med får plats. Nu har du en minut på dig att stryka alla namn utom ett.

Efter en minut: Alla saker får inte heller plats! Tre saker får du ta med, resten får ni lämna i skogen. Stryk de saker du lämnar kvar.

Efter en minut: Vilka har med sig passet?

Vad tog alla med sig? Var det svårt att välja? Vem valde de att ta med sig? Hur tänkte de? Hur kändes det? Prata om var i världen detta händer. Händer det i Europa? Den lärare som har flytt kan berätta sin egen historia. Andra kan ta exempel från länder de känner till.

OBS! Det är viktigt att ha tid att ventilera berättelsen efteråt. Den kan väcka starka känslor. Du kan fortsätta med frågor om invandring, ansvar över flyktingar, konflikter, FN:s mänskliga rättigheter etc.

TID | 30–120 minuter.

SYFTE | Att studera press- och yttrandefrihet i andra länder.

Pressfrihet i andra länder

- a) Hur är det att jobba som journalist i Colombia, Eritrea, Irak eller Zimbabwe?
- b) Hur skulle du gjort om du var journalist i landet?
- c) Hur kan du påverka från Sverige?
- d) Vem är Dawit Isaak?

Dawit och friheten av Jonas Karlsson och Rickard Sjöberg, SILC Förlag

dawitisaak.com

freedawit.com

reportrarutangranser.se

amnesty.se

sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=440&a=1453

levandehistoria.se/index.php

mrforum.se

hrw.org

denglobalaskolan.com/default.asp?id=40

Tänkvärt

I Tyskland kom nazisterna och tog kommunisterna, men jag sa ingenting, för jag var inte kommunist.

Sedan kom de och tog judarna, men jag sa ingenting, för jag var inte jude.

Sedan kom de och tog fackföreningsmännen, men jag sa ingenting, för jag var inte fackföreningsman.

Sedan kom de och tog katolikerna, men jag sa ingenting, för jag var protestant.

Sedan kom de och tog mig. Vid det laget fanns det ingen kvar som kunde säga något.

Martin Niemuller, tysk präst skrev detta 1945

En sömmerska på en fabrik i en frihandelszon utanför Colombo, Sri Lanka. Foto: Zenit

TID	60–120 minuter.	SYFTE	Att ta reda på hur de lever som tillverkar våra kläder och skor.
-----	------------------------	-------	---

Vem har gjort dina skor?

Låt eleverna ta reda på vilka länder olika saker i deras närmiljö kommer ifrån. Av de 1 000 kronor vi betalar för en sportsko går endast fem kronor till fabriksarbetarens lön, resten går till butiken, marknadsföring etc. Varför är det så?

Elever kan kontakta kläd- eller sportbutiker och fråga om de har en uppförandekod. Hur mycket tjänar arbetarna som tillverkar de kläder och skor de säljer? Kolla företagens hemsidor.

Diskussionsfrågor:

Hur lever de som tillverkat dina skor, kläder och mobil?

Varför tjänar arbetarna inte mer?

Vad kan vi konsumenter göra för att påverka arbetsförhållandena i andra länder?

rattvisemarkt.se

renaklader.org

amnestybusinessgroup.se

millenniemalen.nu

TID	20–60 minuter.	SYFTE	Att lära sig mer om rättvisemärkt.
-----	-----------------------	-------	---

Vad betyder rättvisemärkt?

Vilka kriterier måste producenterna uppfylla för att få rättvisemärket?

Är barnarbete tillåtet?

Hur kontrolleras de som tillverkar rättvisemärkta varor?

Är det ekologiska produkter?

Vilka varor finns det som är rättvisemärkta?

Varför är de dyrare?

Spelar det någon roll vad du köper?

rattvisemarkt.se

renaklader.org

Länkar

cbc.collectifs.net
mrforum.se

afrikagrupperna.se
actionburma.com
amnesty.se
article19.org
attac.se

burmakommitten.org

civis.nu
ciu.se
colombianatverket.se
corporatecampaign.org/killer-coke

denglobalaskolan.com

ecpat.se
emmausbjorka.se

fairtradecenter.se
faltbiologerna.se
farr.se
forumsyd.org
framtidsjorden.se
freedawit.com
fuf.se

gapminder.org
globalportalen.org

humanrights.se

ial.se
iktk.se
iku.nu
ingenillegal.org
internal-displacement.org

krav.se
krf.se

lavaland.se
lsu.se

manniskohjalp.se
manskligarattigheter.gov.se
mjv.se
mytellus.com

namninsamling.com
naturskyddsforeningen.se

omvarlden.nu
operationdagsverke.se

palestinagrupperna.se
pbi.nu
peacequest.se
plansverige.org

rattviseakademin.se
rattvisemarkt.se
rattvishandel.net
rbuf.se
redcross.se
renaklader.org
rfsi.se
rfsu.se

sak.se
shia.se
sida.se
sfn.se
studera.nu
svalorna.se
svenskafreds.se
svenskainstitutet.se

ubv.se
undp.se
ungdomsstyrelsen.se
utangranser.se

varldsbutikerna.org
viunga.se

zenit.sida.se

ZENIT
[]

